

**Stanovisko Odboru bezpečnostní politiky MV ČR v otázce postupu Policie ČR při
přijímání a následném nakládání s trestními oznámeními**

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále „trestní řád“ nebo „TŘ“) v ustanovení § 158 odst. 1 ukládá policejnímu orgánu povinnost, aby na základě vlastních poznatků, trestních oznámení i podnětů jiných osob a orgánů, na jejichž podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu, učinil veškerá potřebná šetření a opatření k odhalení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a směřující ke zjištění jeho pachatele. Ustanovení § 158 odst. 3 TŘ pak upravuje postup při zahájení úkonů trestního řízení k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. K objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících spáchání trestného činu policejní orgán opatřuje potřebné podklady a nezbytná vysvětlení a zajišťuje stopy trestného činu, přičemž je oprávněn k úkonům trestního řízení v souladu s příslušnými ustanoveními trestního řádu.

Ustanovení § 59 odst. 4 TŘ zmiňuje ve větě předposlední „trestní oznámení nebo jiný podnět, na jehož podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu.“

Z výše uvedených ustanovení trestního řádu jednoznačně vyplývá, že **nezbytným předpokladem zahájení trestněprocesně relevantních úkonů** ve věci je podmínka, aby z jakoukoli cestou získaných poznatků (tedy i trestních oznámení) bylo možné učinit **závěr o podezření ze spáchání trestného činu**. Okamžik zahájení trestního řízení je okamžikem, od něhož počíná právní režim trestního řízení se všemi důsledky z toho vyplývajícími. Orgány činné v trestním řízení jsou nadále oprávněny a povinny postupovat dle norem trestního práva procesního obsažených v trestním řádu. Policejní orgány shromažďují potřebné podklady a důkazy ve věci, osobám účastným na věci příslušejí příslušné procesní role (kupříkladu poškozený či jeho zmocněnec je oprávněn nahlížet do spisů, činit si z nich výpisky a poznámky a pořizovat si na své náklady kopie spisů a jejich částí).

Policejní orgány tedy zahájením úkonů trestního řízení začínají vynakládat materiální, časové i personální prostředky – je tedy nepochybně žádoucí, aby se tak dělo skutečně pouze v případech, kdy tak činí k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin.

Aspektem hodným pozornosti je rovněž možnost zneužívání účelově „vyprovokovaných“ trestních řízení ze strany spekulativních oznamovatelů za účelem poměrně pohodlného získání informací shromažďovaných policejními orgány (viz výše naznačené právo oznamovatele, který je v pozici poškozeného a je tak oprávněn seznamovat se s důkazy a informacemi obsaženými ve spise).

Zahájí-li policejní orgán trestněprocesně relevantní fázi objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a začne získávat

podklady pro eventuální zahájení trestního stíhání osoby pachatele, měl by tak činit pouze na základě závěru o podezření, že trestný čin byl spáchán. To zajisté vyžaduje, aby informační zdroj, z něhož vzešel impuls k případnému zahájení trestního řízení, dodal určité kvantum informací takové kvality, aby na jejich podkladě podezření vůbec mohlo vzniknout. Používali ustanovení § 158 odst. 3 TR pojem „skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin“, lze z toho nepochybně dovodit, že není v žádném případě vyžadována jistota co do spáchání trestného činu, ovšem jistá míra podezření musí existovat. Ostatně ustanovení § 158 odst. 2 rovněž používá pojmu „oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin“ – pouze oznámení obsahující relevantní informace mohou „nasvědčovat“ a vzbuzovat „důvodné podezření“. Na základě paušálního tvrzení oznamovatele, že osoba XY se dopustila trestného činu, jež není doplněno žádnými bližšími okolnostmi či popisem, nelze zajisté důvodné podezření dovodit.

Podle ustanovení § 59 odst. 5 TR činí-li se ústně trestní oznámení, je nutno oznamovatele vyslechnout o okolnostech, za nichž byl čin spáchán, o osobních poměrech toho, na něhož se oznámení podává, o důkazech a o výši škody způsobené oznámeným činem. Skutečnosti, jež je nutné zjišťovat při přebírání ústně podávaného trestního oznámení, je nepochybně žádoucí získávat maximální měrou i v případě ostatních druhů oznámení (činěných telefonicky, písemně apod.) či jiných zdrojů relevantních poznatků.

V praxi však dochází poměrně často k tomu, že policejní orgán zahajuje úkony trestního řízení právě i v případech, kdy podání označené jako trestní oznámení neobsahuje informace, na jejichž podkladě by bylo možné učinit závěr o takovém podezření, přičemž převážná většina těchto věcí končí následným odložením (§ 159a TR). S postupem, kdy by Policie ČR z jakéhokoli oznámení, jež je označeno jako trestní oznámení, činila paušálně závěr o podezření ze spáchání trestného činu a zahajovala úkony trestního řízení, aniž by si učinila kvalifikovaný úsudek, zda vůbec údaje v tomto podání uváděné jsou způsobilé vést k závěru, že je na místě důvodné podezření ze spáchání trestného činu, není možné z výše naznačených důvodů souhlasit.

Takový postup je nepochybně v rozporu se základními principy trestního procesu, především principy ekonomičnosti, oportunitity a principem veřejného zájmu v trestním řízení. Často také vede k zásahům do práv a oprávněných zájmů třetích osob. Účelová, relevantními informacemi nepodložená „trestní oznámení“ jsou zneužívána podávajícími osobami k získávání informací, jež jsou následně využívány v rámci konkurenčního boje obchodních firem nebo jako důkazy v občanskoprávním soudním řízení. Je žádoucí prosazovat, aby policejní orgány postupovaly při nakládání s trestními oznámeními (jakož i s informacemi získanými z jiných zdrojů) důsledně v souladu s požadavky platné právní úpravy, tedy v každém případě kvalifikovaně posoudily, zda podmínka podezření ze spáchání trestného činu je naplněna či nikoli, a dle toho volily příslušný postup – pouze v případě podezření ze spáchání trestného činu zahájily trestní řízení. **Podání se vždy posuzují podle svého obsahu, bez ohledu na to, jak jsou označena** (§ 59 trestního řádu, čl. 23 závazného pokynu policejního prezidenta č. 130/2001, kterým se upravuje postup Policie České republiky při plnění úkolů v trestním řízení). Podání, která nejsou trestními oznámeními (tj. jedná se o tvrzení zcela zjevně nepodložená či neobsahující žádné relevantní informace), vyřizuje policejní orgán dle povahy věci, aniž by bylo vydáváno rozhodnutí. Oznamovatel se o provedeném opatření vyrozumí.

Lze tedy shrnout, že pouze v návaznosti na podání, které je možno považovat za trestní oznámení, postupuje policejní orgán v souladu s příslušnými ustanoveními trestního řádu, která právní režim trestních oznámení upravují. Pokud z podání označeného jako „trestní oznámení“ nevyplynou žádné informace, které by zakládaly podezření z trestného činu, o trestní oznámení se nejedná. Policejní orgán pak vyřizuje takové podání dle povahy

věci – pokud nebude přicházet v úvahu například postoupení věci jinému orgánu, jež je ve věci příslušný, bude vyřízením věci vyrozumění oznamovatele o tom, že na základě kvalifikovaného posouzení jeho podání nebylo možné učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu a nebyly tak shledány důvody k zahájení úkonů přípravného řízení, spolu s uvedením důvodů, které k závěru o zjevné neodůvodněnosti podezření ze spáchání trestného činu vedly.

V této souvislosti je rovněž vhodné zdůraznit, že Policie ČR by měla **důsledně postupovat proti oznamovatelům, kteří ve svém podání (trestním oznámení) uvedli vědomě nepravdivé údaje**. Příjemce trestního oznámení (policejní orgán či státní zástupce) je povinen oznamovatele poučit o odpovědnosti za vědomě nepravdivé údaje – žádoucí je důsledný postup vůči oznamovateli, který učiní podobné „spekulativní“ či ničím nepodložené trestní oznámení (například cestou trestněprávního postihu pro trestný čin poškozování cizích práv).

Mgr. Michal MAZEL
ředitel odboru